

Vì sao sáng chế “mất quyền” ngay khi vào giai đoạn quốc gia Việt Nam? Lỗi dịch thuật, “bổ sung nội dung mới” và giới hạn sửa đổi

Trong thực tiễn đăng ký sáng chế, không ít hồ sơ “thua” không phải vì giải pháp kỹ thuật yếu về tính mới hoặc tính sáng tạo, mà vì **bản dịch tiếng Việt** ở giai đoạn vào quốc gia. Đối với các đơn **đăng ký sáng chế** có nguồn gốc từ **Hiệp ước Hợp tác về Sáng chế (Patent Cooperation Treaty - PCT)** hoặc đơn hưởng quyền ưu tiên theo **Công ước Paris** khi bước vào giai đoạn quốc gia tại Việt Nam, chỉ cần một vài từ dịch sai trong **bản mô tả** hoặc đặc biệt là **yêu cầu bảo hộ (claims)**, phạm vi bảo hộ có thể bị thu hẹp một cách âm thầm và khi phát hiện ra thì thường đã quá muộn để khắc phục.

Nguy cơ lớn nhất nằm ở chỗ: bản dịch tiếng Việt vừa là nền tảng cho thẩm định, vừa trở thành “điểm tựa” để đánh giá hành vi xâm phạm về sau; nếu bản dịch làm lệch nội hàm kỹ thuật ban đầu, chủ bằng có thể mất đi khả năng bao quát các biến thể mà lẽ ra sáng chế được quyền bảo hộ.

Tóm tắt rủi ro và hành động chủ đơn cần thực hiện:

- Dịch sai **yêu cầu bảo hộ** có thể khiến phạm vi bảo hộ **bị thu hẹp**; khi đã cấp bằng, việc sửa thường **rất hạn chế** hoặc bị coi là **bổ sung “nội dung mới” (hoặc mở rộng phạm vi bảo hộ)**.
- Sai chỉ 1-2 từ “patentese” (thuật ngữ chuyên dụng của sáng chế) (ví dụ: **comprising / consisting of / and/or / substantially / resilient**) có thể làm **đổi hẳn phép so sánh xâm phạm**, tạo “lối thoát” cho đối thủ.
- “Sửa cho đúng” sau khi cấp bằng dễ bị bác vì bị nhìn nhận là **mở rộng nội dung bộc lộ** và ảnh hưởng đến **quyền lợi hợp pháp của bên thứ ba**.
- Thời điểm tối ưu để kiểm soát rủi ro là **trước khi cấp văn bằng**: cần rà soát song ngữ theo từng **điểm yêu cầu bảo hộ**, thống nhất **bảng thuật ngữ**, và kiểm tra các **thuật ngữ “then chốt”** để làm thay đổi **phạm vi bảo hộ**.

Từ kinh nghiệm xử lý hồ sơ tại KENFOX, chúng tôi ghi nhận một nhóm rủi ro điển hình: bản dịch tiếng Việt có thể vô tình **thu hẹp** hoặc **làm sai lệch** nội dung bộc lộ ban đầu; và khi chủ đơn phát hiện lỗi để đề nghị sửa đổi, Cục SHTT có thể đánh giá việc sửa đổi là **bổ sung “nội dung mới”** hoặc **mở rộng nội dung bộc lộ**, từ đó hạn chế khả năng khắc phục và làm gia tăng rủi ro về kết quả thẩm định cũng như tranh chấp về sau.

1. Khi “Dịch đúng” lại thành “Sai bản chất”

Trong nhóm rủi ro nêu trên, tình huống phổ biến và nguy hiểm nhất chính là việc một bản dịch tưởng như “đúng nghĩa” lại vô tình làm sai lệch **bản chất kỹ thuật** của sáng chế, kéo theo sự suy giảm phạm vi bảo hộ ngay từ gốc.

Dịch thuật sáng chế không phải là dịch văn chương; đó là **lập bản đồ địa chính cho trí tuệ**. Một dịch giả phổ thông có thể dịch rất hay, nhưng lại làm mất đi “bản chất kỹ thuật” (technical essence) mà các thẩm định viên Việt Nam tìm kiếm.

Ví dụ: Cụm từ “Flexible seal”.

- **Dịch phổ thông**: “Dấu niêm phong linh hoạt” (Hoàn toàn sai ngữ cảnh kỹ thuật).
- **Dịch kỹ thuật yếu**: “Vòng đệm mềm”.
- **Dịch chuẩn Patentese**: “Cơ cấu làm kín đàn hồi”.

Nếu dịch là “vòng đệm”, bạn đã vô tình loại bỏ các hình thái “làm kín” khác không phải dạng vòng, thu hẹp đáng kể phạm vi bảo hộ mà khách hàng dày công xây dựng.

2. Lỗi “Bổ sung đối tượng mới”

Trong thủ tục quốc gia tại Việt Nam, quyền sửa đổi/bổ sung đơn **không phải là quyền tự do**. Luật SHTT đặt ra rào cản rõ ràng với nguyên tắc cốt lõi là:

- **Không được mở rộng phạm vi/khối lượng bảo hộ** so với những gì đã **bộc lộ hoặc nêu trong đơn ban đầu**.
- **Không được làm thay đổi bản chất** của đối tượng yêu cầu đăng ký nêu trong đơn.
- **Phải bảo đảm tính thống nhất của đơn** (unity).

Đặc biệt, khi văn bằng **đã được cấp**, cơ chế “sửa đổi văn bằng bảo hộ” trong thực tiễn chủ yếu dùng để **điều chỉnh thông tin hành chính** hoặc **sai sót hình thức**; còn việc “**chỉnh lại**” các thuật ngữ làm **thay đổi nội**

hàm kỹ thuật của yêu cầu bảo hộ thường rất khó được chấp nhận nếu có nguy cơ bị coi là mở rộng phạm vi bộc lộ hoặc thay đổi bản chất đối tượng.

Vụ việc: Hệ thống kẹp của thiết bị y tế

Alphatek (đã được ẩn danh) là một tập đoàn thiết bị y tế toàn cầu và đang sở hữu bằng độc quyền sáng chế tại Việt Nam cho hệ thống kẹp phẫu thuật. Khi phát hiện một đối thủ cạnh tranh tại Việt Nam tung ra thị trường sản phẩm có đặc tính kỹ thuật tương tự, Alphatek đã ủy quyền cho KENFOX chuẩn bị hồ sơ khởi kiện xâm phạm.

Tuy nhiên, trong quá trình rà soát hồ sơ và đối chiếu chứng cứ, một sai sót nghiêm trọng đã được phát hiện. Trong bản mô tả sáng chế gốc bằng tiếng Anh, điểm yêu cầu bảo hộ (claim) thể hiện:

*"A clamping member made of a **resilient** material..." (Bộ phận kẹp được làm từ vật liệu **đàn hồi**...).*

Do thiếu am hiểu về thuật ngữ kỹ thuật, cụm từ trên đã được dịch thành:

*"Bộ phận kẹp được làm từ vật liệu **nhựa**..." (Thay vì dịch là "đàn hồi", người dịch lại chỉ đích xác luôn là "nhựa" vì cho rằng vật liệu đàn hồi ở đây chính là nhựa).*

Điểm khác biệt then chốt nằm ở vật liệu: đối thủ sử dụng **hợp kim đàn hồi cao cấp** cho bộ phận kẹp thay vì nhựa. **Nghịch lý nằm ở chỗ:** tranh chấp không còn xoay quanh mức độ tương tự về cấu trúc hay chức năng, mà lại bị "đẩy" về một yếu tố tương nhỏ - **một từ trong bản dịch**, và chính sai lệch đó có nguy cơ tạo ra "khoảng trống" để đối thủ thoát khỏi [phạm vi bảo hộ](#) của bằng sáng chế.

Sai sót này phát sinh hai hệ quả pháp lý quan trọng:

- Nếu phạm vi yêu cầu bảo hộ trên văn bằng thể hiện "**nhựa**", thì bộ phận kẹp bằng hợp kim đàn hồi của đối thủ có thể lập luận là **không rơi vào phạm vi bảo hộ**, vì cao su hay hợp kim không phải là nhựa.
- Chủ đơn nộp yêu cầu sửa đổi bản mô tả tại Cục SHTT, muốn đổi từ "nhựa" quay lại thành "vật liệu đàn hồi" để khớp với bản gốc tiếng Anh và bao quát được đối thủ.

Do hồ sơ gốc PCT (Tiếng Anh), yêu cầu bảo hộ bộ phận kẹp làm từ "**resilient material**" (vật liệu đàn hồi), Alphatek muốn "khôi phục" cách diễn đạt đúng của bản gốc (từ "nhựa" trở lại "**vật liệu đàn hồi**") để bao trùm cả nhựa, cao su và hợp kim. Tuy nhiên, việc sửa đổi này đặt ra câu hỏi trọng tâm: **Đây là sửa lỗi dịch thuật hay là mở rộng nội dung bộc lộ sau khi văn bằng đã cấp?**

Sửa đổi bằng sáng chế bị Cục SHTT bác bỏ

Ngay lập tức, Alphatek yêu cầu đại diện trước đây (đơn vị thực hiện thủ tục nộp đơn) nộp đơn xin **sửa lỗi dịch thuật** để khôi phục từ "vật liệu đàn hồi" nhằm bao quát sản phẩm của đối thủ. Họ lập luận rằng đây chỉ là một sai sót hành chính trong quá trình chuyển ngữ đơn PCT.

Tuy nhiên, yêu cầu sửa bằng sáng chế đã bị Cục SHTT bác bỏ.

- **Về thời điểm:** Theo quy định, việc sửa đổi bản mô tả hoặc bản dịch thường phải thực hiện **trước khi** có quyết định cấp văn bằng. Khi bằng đã cấp, quyền sửa đổi của chủ văn bằng bị hạn chế đáng kể.
- **Về phạm vi [sửa đổi văn bằng bảo hộ](#):** Theo quy định tại khoản 3 Điều 97 của Luật Sở hữu trí tuệ, chủ văn bằng bảo hộ chỉ có quyền yêu cầu cơ quan quản lý nhà nước về quyền sở hữu công nghiệp **thu hẹp** phạm vi quyền sở hữu công nghiệp. Tức là, việc sửa đổi theo hướng mở rộng so với phạm vi quyền đã cấp, kể cả phạm vi đó đã được bộc lộ trong bản mô tả ban đầu, là không được chấp nhận.
- **Lỗi "Bổ sung đối tượng mới":** Việc thay đổi từ "nhựa" sang "vật liệu đàn hồi" (một khái niệm rộng hơn gấp nhiều lần) sau khi bằng đã cấp là hành vi **mở rộng so với phạm vi đã cấp**.
- **Hệ quả pháp lý:** Công chúng và đối thủ cạnh tranh đã căn cứ vào phạm vi "nhựa" để định hướng hành vi kinh doanh trong suốt nhiều năm. Việc cho phép chủ bằng "nới rộng" phạm vi bảo hộ lúc này sẽ xâm phạm nghiêm trọng đến quyền lợi hợp pháp của bên thứ ba.

Vi yêu cầu sửa đổi bị từ chối, Alphatek buộc phải rà soát và điều chỉnh chiến lược khởi kiện/xử lý tranh chấp dựa trên **phạm vi bảo hộ thể hiện trên văn bằng đã được cấp**, thay vì phạm vi bảo hộ đáng ra có thể đạt được rộng hơn nếu dịch đúng ngay từ đầu.

3. Nguyên tắc chọn từ khi dịch bản mô tả: “Vũ khí” cần được tận dụng

Tùy từng tình huống và từng lĩnh vực kỹ thuật, việc lựa chọn từ ngữ tương ứng giữa ngôn ngữ nguồn và ngôn ngữ đích luôn là một quá trình cân nhắc kỹ lưỡng. Trong lĩnh vực sở hữu trí tuệ, đặc biệt là sáng chế, công việc này không chỉ đòi hỏi kiến thức ngôn ngữ mà còn yêu cầu người dịch phải vận dụng đồng thời hiểu biết về kỹ thuật và pháp lý.

Một bản dịch tốt không chỉ cần chính xác về mặt ngữ nghĩa, mà còn phải đáp ứng yêu cầu pháp luật, phản ánh đúng bản chất kỹ thuật của sáng chế và đồng thời tối ưu hóa phạm vi bảo hộ. Vì vậy, việc lựa chọn từ ngữ trong quá trình dịch thuật đóng vai trò đặc biệt quan trọng, có thể ảnh hưởng trực tiếp đến hiệu lực và phạm vi bảo hộ của sáng chế.

Bảng dưới đây liệt kê một số thuật ngữ thường dùng trong sáng chế (“patentese”) và nguyên tắc chọn từ khi dịch thuật làm ví dụ nhằm tránh gây sai lệch phạm vi trong [bản dịch tiếng Việt](#) và giúp hạn chế nguy cơ thu hẹp phạm vi bảo hộ hoặc phát sinh tranh luận “new matter” khi cần hiệu chỉnh về sau.

Thuật ngữ gốc (Tiếng Anh)	Cách dịch rùi ro (Nghĩa hẹp/Sai bản chất)	Cách dịch khuyến nghị (bảo toàn phạm vi)	Hệ quả pháp lý khi dịch hẹp/sai (thẩm định & thực thi)	Ví dụ áp dụng
And/Or	“Và” / “Hoặc” (tách rời)	Và/hoặc	Dịch thành “và” có thể biến lựa chọn thành điều kiện bắt buộc → thu hẹp phạm vi , tạo “lỗi thoát” cho đối thủ chỉ cần bỏ 1 thành phần. Dịch thành “hoặc” lại có thể làm lệch ý nghĩa kết hợp.	<i>A, B, and/or C</i> → cho phép (A), (B), (C), (A+B), (A+C), (B+C), (A+B+C). Nếu dịch thành “A, B và C” → dễ bị hiểu buộc phải có đủ 3.
A/an/the	Một	Bỏ qua không dịch	Trừ trường hợp yếu tố số lượng “một” tạo ra hiệu quả kỹ thuật đáng kể cho sáng chế và được mô tả một cách cụ thể trong bản mô tả, việc dịch thành “một” có thể vô tình giới hạn phạm vi bảo hộ về mặt số lượng, trong khi giải pháp kỹ thuật trên thực tế có thể bao gồm nhiều hơn một đối tượng như vậy.	<i>The device comprises a sensor configured to detect temperature.</i> Nếu dịch “a” là “một” có thể bị hiểu là thiết bị chỉ có đúng một cảm biến . Nhưng nếu bỏ qua không dịch thì có thể hiểu là thiết bị có ít nhất một cảm biến và có thể bao gồm nhiều cảm biến.
Substantially	Đáng kể / Hoàn toàn	Về cơ bản / xấp xỉ / gần như (giữ dung sai kỹ thuật)	Dịch thành “hoàn toàn” làm mất “dung sai” vốn có của kỹ thuật → thu hẹp phạm vi và tăng rùi ro khó chứng minh xâm phạm (đối thủ chỉ cần sai lệch nhỏ là thoát). Có thể kéo theo tranh luận về không đủ bộ lộ/không rõ ràng nếu yêu cầu quá tuyệt đối.	<i>substantially planar</i> → không phải “phẳng tuyệt đối”; là “về cơ bản phẳng”, cho phép sai lệch nhỏ.
Apparatus / Device	“Dụng cụ” (gọi vật đơn giản)	Thiết bị / cơ cấu / hệ thống (tùy bối cảnh)	Dịch “dụng cụ” có thể làm lệch cách hiểu về cấu trúc và mức độ phức tạp, ảnh hưởng đánh giá đối tượng và phạm vi ; trong thực thi, dễ bị bên kia lập luận “khác loại/khác cấu trúc” để giảm tương đồng kỹ thuật.	<i>an apparatus configured to...</i> → thường phù hợp “thiết bị/cơ cấu” hơn “dụng cụ”.

Resilient	“Nhựa” / “cao su” / “mềm”	Đàn hồi	Cụ thể hoá vật liệu thay vì mô tả tính chất → thu hẹp phạm vi và tạo design-around (đổi sang hợp kim đàn hồi, vật liệu composite...). Việc “sửa lại cho đúng” sau này dễ gặp rào cản new matter/mở rộng bộc lộ , đặc biệt sau khi cấp bằng.	<i>a member made of a resilient material</i> → bao trùm nhiều vật liệu có tính đàn hồi; nếu dịch thành “nhựa” sẽ khóa phạm vi vào một nhóm vật liệu.
At least one	“Một” / “ít nhất một” nhưng diễn đạt rối, dễ bị đọc như “chỉ một”	ít nhất một	Nếu bị hiểu thành “một” hoặc “duy nhất một” → thu hẹp phạm vi , tạo design-around bằng cách dùng 2+ phần tử. Trong tranh chấp, đây là điểm bị khai thác mạnh để phủ nhận xâm phạm.	<i>at least one sensor</i> → <i>bao trùm 1, 2, 3... cảm biến</i> .
Configured to / adapted to	“Dùng để” (mơ hồ), hoặc dịch thành “được thiết kế để” theo nghĩa bắt buộc	Được cấu hình để / được bố trí để / được tạo kết cấu để (chọn từ phù hợp, nhất quán)	Dịch quá “mạnh” theo hướng bắt buộc có thể biến đặc tính chức năng thành điều kiện cấu trúc cứng → thu hẹp phạm vi và tăng rủi ro khó chứng minh xâm phạm . Dịch quá “mơ hồ” lại dễ bị yêu cầu làm rõ trong thẩm định.	<i>a controller configured to generate...</i> → trọng tâm là khả năng/cấu hình thực hiện chức năng, không nhất thiết bị giới hạn bởi một cấu trúc duy nhất.

Lời kết

Sai lầm phổ biến nhất của nhiều chủ đơn khi đưa đơn PCT vào Việt Nam là cố gắng “làm đẹp” bản dịch - khiến câu chữ nghe hay hơn hoặc “rõ ràng” hơn về mặt thương mại. Tuy nhiên, trong hệ quy chiếu của thẩm định và thực thi quyền, bản dịch tiếng Việt của bản mô tả và yêu cầu bảo hộ **không phải tài liệu diễn giải**, mà là **văn bản pháp lý** định hình phạm vi bộc lộ và ranh giới bảo hộ tại thời điểm nộp đơn. Khi văn bằng đã được cấp, bất kỳ nỗ lực “sửa lại cho đúng” nếu làm thay đổi nội hàm kỹ thuật hoặc có nguy cơ bị coi là mở rộng nội dung bộc lộ đều có thể gặp rào cản thủ tục nghiêm ngặt.

Vi vậy, một sai sót tưởng như nhỏ trong chuyên ngữ không chỉ là lỗi hành chính. Nó có thể dẫn tới sự **thu hẹp phạm vi bảo hộ**, làm suy giảm trực tiếp **giá trị thương mại** và khả năng thực thi của tài sản sáng chế - đặc biệt khi tranh chấp phát sinh, đối thủ thường khai thác chính “khoảng trống” do bản dịch tạo ra để thiết kế né tránh. Nói cách khác, bản mô tả sáng chế bằng tiếng Việt chính là **địa giới phạm vi bảo hộ**; một từ dịch sai có thể dịch chuyển đường biên đó theo hướng bất lợi và rất khó đảo ngược về sau.

Do đó, dịch thuật sáng chế cần được quản trị như một cấu phần của **chiến lược phạm vi bảo hộ**, không phải một công đoạn kỹ thuật thuần túy. Chủ đơn chỉ thực sự kiểm soát rủi ro khi bản dịch được thực hiện và thẩm tra theo chuẩn “patentes”, có đối chiếu song ngữ từng yêu cầu bảo hộ và được rà soát trong phạm vi thời hạn thủ tục cho phép - trước khi văn bằng được cấp và trước khi rủi ro trở thành tranh chấp.

By Nguyễn Vũ Quân | Partner, IP Attorney
Đỗ Thị Phần | Special Counsel
Hoàng Thị Tuyết Hồng | Senior Trademark Attorney

Contact

KENFOX IP & Law Office

Building No. 6, Lane 12/93, Chinh Kinh Street, Nhan Chinh Ward, Thanh Xuan District, Hanoi, Vietnam

Tel: +84 24 3724 5656

Email: info@kenfoxlaw.com / kenfox@kenfoxlaw.com